

Міфема, міфологема та фрейм міста в літературі української діаспори 20 – 50-х років ХХ ст.

О. В. Слоновьська

Слоновьська Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури
ДВНЗ «Прикарпатський університет імені Василя Стефаника»
Corresponding author. E-mail: olga.slonovska@ukr.net

Paper received 02.06.17; Accepted for publication 10.06.17.

Анотація. Дослідження присвячене різновидам міста й аналізу його персонажів згідно законів міфа в прозових текстах літератури української діаспори. Питомо національне або священне місто (святий Київ, вічний Єрусалим) постають містами-дівами. Новітні урбаністичні центри набирають вигляду міст-блудниць або міст-трікстерів. Українські емігранти на сторінках діаспорної прози постають як учасники авторських і життєвих експериментів виживання у ХХ ст.

Ключові слова: міфема, міфологема, фрейм, місто-трікстер, опозиційна пара «Місто/Село».

Існують суттєво відмінні поняття міста, адже різний підхід цього об'єкта дослідження науковцями відповідної галузі дуже різняться: кожен дослідник обирає свій критерій підходу до міста (демографічний, соціальний, економічний, географічний, функціональний, міфологічний)? використовує відповідний науковий інструментарій, оскільки «в поняття місто вкладають історично конкретну соціально-просторову форму існування суспільства», «своєрідні форми співжиття людей» [8, с. 23], складний комплекс явищ і подій. Село завжди на своєрідному якорі, поліс – у транзиті.

Міфологічний аспект міста як мистецького феномена розглядали Н. Фрай, Дж. Фрезер, О. Шпенглер, К.-Г. Юнг, представники структуралістського підходу К. Леві-Стросс, Ю. Лотман, В. Топоров, літературознавець М. Бахтін і дослідник міфів Е. Мелетинський. Ключем до розшифрування семіологічного поняття міського тексту на європейських теренах виявилася монографія «Образ міста» К. Лінча (1982). У «Замітках з реконструкції текстів. Текст міста-діви й города-блудниці в міфологічному аспекті» відомого літературознавця В. Топорова (1983) були аргументовано виокремлені «одвічно протилежні один одному міські архетипи Вавилону та Єрусалима» [24, с. 176]. У дослідженні «Символіка Петербурга й проблеми семіотики міста» (1992) Ю. Лотман виокремив міста концентричного і ексцентричного типу, які проявляють себе по-різному навіть у семіотичному просторі художнього тексту. До літературознавчо-філософського аналізу образу міста в європейській культурі ХХ ст. зверталися такі дослідники, як М. Анциферов («Душа Петербурга»), Ф. Бродель («Що таке Франція?»), Д. Лихачов («Образ міста»), Х. Ортега-і-Гассет («Дегуманізація мистецтва», «Повстання мас»), В. Фоменко («Місто і література»). У сучасній урбаністичній літературі місто виступає в різних іпостасях. М. Бютор у розділі «Місто як текст» монографії «Роман як дослідження» висловлює думку, що урбаністичний центр на сторінках художнього твору може набрати вигляду максимально великого і різнопланового фрейма [7, с. 160]. Метою нашого наукового дослідження є необхідність розглянути й вмотивовано довести, що в українській діаспорній літературі 20–50-х років ХХ ст. місто найчастіше може виступати міфемою, міфологемою й лише у виняткових випадках фреймом, а міські жителі цих творів не стільки повноцінні образи-характери, скільки «коліщатка й гвинтики» письменницьких експериментів для увиразнення, як українська людина-біженець-емігрант виживала в урбанізованих Європі чи Америці.

Масове освоєння й цілісне сприйняття міста практично в усій європейській літературі відбулося аж у ХVIII – ХІХ ст. і мало об'єктивний характер. Прагнення освоїти постійне місце проживання в місто виявилось викликаним бажанням позбутися контролю від постійного нагляду сільської громади, її надто великої і не завжди позитивної поінформованості та коректності оцінки проступків і гріхів далеких і близьких родичів кожного селянина. Значно вужчу проблему – вирішення матеріальних проблем – за рахунок їх працевлаштування в місті аж ніяк не можна вважати навіть зівставною для порівняння з вище названою. Тож літературознавці, аналізуючи відповідні твори, справедливо приходили до думки про те, що, наприклад, «Лондон не був промисловим центром, як Манчестер або Бірмінгем з їх фабриками і верфами. Це було місто купців і банкірів. Що ж притягувало сюди бідноту? Робочих місць не було, життя дороге, отже, приплив у Лондон величезної кількості людей не можна пояснити збезземелюванням селян» [13, 174]. На межі ХVIII – ХІХ століть, коли урбаністичні центри здійснили перехід із стадії культури в стадію цивілізації (О. Шпенглер), «перетікання» сільського населення в місто знову активізувалося. Але місто прирікало людину на самотність, породжувало втраченість мало не всіх смислів життя. Персонажі відповідних літературних текстів драматично переживали урбаністичну дійсність у собі самих, а діаспорні українські митці, які інтерпретували образ українського емігранта в урбанізованій Європі, активно долучаючись до літературного європейського процесу, на кожному кроці відчуваючи ту ж саму непевність у завтрашньому дні, що й літературні персонажі їхніх творів. З цієї причини створити образ щасливої, оптимістично налаштованої української людини-емігранта не вдалося жодному з найталановитіших українських письменників. Навіть персонажі роману про типове американське містечко Уласа Самчука «На твердій землі» не стільки повноцінно реалізують себе на нових надійних («твердих») теренах, як займаються відтворенням частинки рідного краю на чужині, прекрасно усвідомлюючи, що йдеться про зовсім різні поняття. Подібним до квазі-ідей таких літературних текстів виявилось й реальне відтворення українськими емігрантами національного уряду в екзилі, але й це явище мало театральне вирішення проблеми Української держави й державності.

Людське життя обмежене рамками народження й смерті, а всі плани й мрії для свого здійснення вимагають насамперед часу. У мегаполісі час – безпошадний

руйнівник людини, цивілізації, всього, що трапляється на його шляху, бо за влучною метафорою С. Квіта, на урбаністичних теренах навіть найбільш тривкий час – історичний період – не спроможний створювати «густий символічно-метафоричний світ» [11, с. 5], який йому так феноменально вдається постійно втримувати в селі, оскільки там «побут переходить у філософію» [11, с. 5]. Тож коли в літературі й мистецтві Європа й Америка переживали «вибух географічного авантюризму» як один із найважливіших модусів «актуалізації ментальності „фаустівської“ людини» [22, 369], яка місто вважала для себе транзитним явищем, і міської свідомості, що диктувала «легку зміну декорацій», а за необхідності мало не кочовий спосіб життя «від одного міста – до іншого міста», українці, опинившись у статусі біженців із СРСР, до чужинського міста-блудниці пристосуватися не могли, а на місто-діву за кордоном не натрапляли. Тож письменникам української діаспори залишалося у написаних за кордоном художніх текстах вести мову про Україну підрядянську, яка митцями була достеменно знайомою ще до еміграційних часів, проте міська проза, знову ж таки, вимагала урбаністичного мислення, а воно виявилось селянським. З цієї причини український діаспорний роман як породження міської художньої моделі життя – не тільки далеко не завжди вдалий роман-експеримент, а здебільшого лише фрагменти міського способу життя й епізодичне міське авторське мислення. Місто у таких творах – нібито позалаштунковий персонаж, як, наприклад, Львів («Огненне коло» Івана Багряного) чи Москва («Ротонда душоубців» Годося Осьмачки). А якщо урбаністичний центр лише називається автором, але зовсім не розкривається його сутність, то закономірно, що в художньому тексті місто діє як міфема з мінімальною інформацією. Таке явище, як це не прикро визнавати, засвідчувало безпорадність літераторів української діаспори у змалюванні міста і його контингенту.

Тим часом у світовій літературі ще на початку XIX ст. існував образ міста-локусу-свободилодського-творчого-духу (Париж – у П.-Ж. Беранже, Катеринослав – у «Братах-розбійниках» О. Пушкіна, Дрезден – у Е.-Т. Гофмана та ін.), що формував відповідне сприйняття міста як міфологеми, тобто урбаністичний центр сприймався не як декорація, а як багатофункціональне реальне місто. В українській літературі кінця XIX – початку XX ст. міфологема міста найчастіше пов'язана із середовищем маргіналів, які розчарувалися, типових лузерів у чужих і гнітючо несприятливих умовах (І. Нечуй-Левицький «Бурлачка», П. Мирний «Повія»). Радянське ж місто присутністю ворожої народої влади також набирало вигляду монстра. Посутньою міфологемою такого урбаністичного центру виявлялася черга. У романі «Марія» У. Самчука – це довжелезна цілодобова вервиця родичів, які прийшли передати клучок із продуктами невинно заарештованим чи уже й ув'язненим рідним, до тюремного віконця. Стоїть у цій довжелезній черзі й головна героїня твору – Марія, гірко переймаючись долею наймолодшого сина і, на щастя для неї самої, навіть не припускаючи, що заарештували Лавріна за доносом брата Максима, також її рідного сина. У романі «Жовтий князь» Василя Барки страшною міфологемою виявляється черга за хлібом у 1933 році, адже голод винищує село й приносить хронічне недоїдання місту. Радянські міщани «сприймають село як чужий їм то-

пос, тому необхідним стає вишукування ворога» [12, с. 216]. Тож померлу селянку, яка прийшла в місто за порядком від голодної смерті, дрібний чиновник ате-стує безжалісно, наголошуючи, що такі, як вона, нібито не бажають працювати. Негативне змістоє наповнення міфологем черг, дефіциту найнеобхідніших товарів, необхідності безпощадної боротьби з уявними ворогами, уряд тоталітарної держави компенсує силою насадженою ідеєю щасливого завтрашнього дня: «Як це не парадоксально, черга була важливим чинником нової ідеології, оскільки психологічно орієнтувала суспільство на очікування кращих часів» [10, с. 385]. Показова відсутність назв міст, у яких відбуваються події, в романах І. Багряного «Сад Гетсиманський», В. Барки «Жовтий князь», У. Самчука «Марія», як зумисно «порожня» міфологема стає підказкою реципієнтам, а водночас діє як логічний наголос, акцентуючи на абсолютній неприв'язаності художніх подій до географії (до-сить того, що йдеться про територію України в складі СРСР). Водночас міфологема питомо рідного міста національно в урбаністичних за темою українських літературних текстах, причому навіть ліро-епічних, ще у XIX ст. виявлялася організовуючим гравітаційним ядром мікросвіту персонажа («Варнак» Т. Шевченка). У міфології ж як ідеальне втілення місто співвідноситься з центром сакрального національного простору, вважалось копією Небесного Міста, через що постійні епітети в художніх творах лише увиразнюють таке явище: наприклад, святий Київ, вічний Єрусалим.

Типове безжальне до селян радянське місто 20–50-х років XX ст. найчастіше набирає іпостасі трікстера, який не відповідає за свої вчинки, бо зовсім не сповідує правил інквізиції, а всього лише жорстоко бавиться людьми як живими іграшками. Те, що його жертви глибоко страждають або деградують, для усвідомлення міста-трікстера непосильне: іграшок надто багато, щоб пережити з причини випадково зламаних. К. Юнг уперше повів мову про трікстера, як погляд людського «Я» на себе у далекому доісторичному (первіснообщинному) минулому. Якщо застосувати цю схему не тільки до персоніфікованого урбаністичного поселення в цілому, а й до людини сільського походження в місті, то такий літературний персонаж також нагадує клоуна. Особистісна його поведінка – виразно маргінальна, знову ж таки – трікстерська за своєю суттю. Такі персонажі роблять усе невпопад, викликають регіт, зневагу й глум міського оточення, часто-густо потерпають від власних комплексів й, за К. Юнгом, володіють феноменальною «приреченістю на муки» [23, с. 37]. Проте навіть особисто не знайомі між собою жителі міста постають однодумцями в одному: поза межами полісу свого існування вже не уявляють [8]. У непосильних випробуваннях слабші особистості асимілюються, опускаються на суспільне дно. Натомість особистості сильні й незламні приречені на божевілля (Тодось Осьмачка «Ротонда душоубців», образ Івана Нерадька).

Властива асимільованій міській юрбі недооцінка віковичних національних традицій, боротьба з якими стає опозицією питомо рідній культурі, відторгнення знаті і свідомих, найобдарованіших людей (інтелігенції), які в зденационалізованому місті підмінюються сурогатним явищем бомонду, призводить і до руйнування традиційності в мистецтві та літературі. Суттєво переважаюча селянський світогляд цинічна й натуралістична дійсність провокує трагікомічну реалізацію статевих і со-

ціальних інстинктів. Якщо Село – духовна субстанція, то Місто – «інша дійсність», виразно матеріальний, користолюбний, скупий, дріб'язковий і ненажерливий світ. Образи мурів, площ, тротуарів, захарашених дворів – міфема й міфологеми міста, атрибути поліса, його огидні візитні карточки. Місто й людина, цивілізація і особистість, хаос, а водночас мало не тюремний нагляд сексотів радянської тоталітарної системи за всіма гамузом і кожним громадянином СРСР зокрема формують специфічну атмосферу міських стосунків. Пасивність, замкненість у собі, байдужість до проблем інших людей (з одного боку), злочинність, самогубства й каліцтва (з іншого) як типові наслідки впливу міста на людину трактуються українськими авторами як ознаки урбаністичного способу життя (М. Хвильовий «Сентиментальна історія», В. Підмогильний «Місто»). Мегаполіс – це хаос як остання крайня точка космосу (кінець). Якщо первинна точка хаосу (початок) внаслідок Божого втручання стає точкою відліку еволюції й постійного нарощування порядку, то кінцева, щохвилиною нібито афішуєчи прогрес, неухильно прямує до Страшного Суду як єдино можливого способу Вищих Сил зупинити низхідний вектор його руху [27]. У вертепі І. Багряного «Розгром» зруйноване бомбами союзників безіменне німецьке місто перетворюється в осередок розтління й повної деградації народу, який упродовж століть народжував геніальних мислителів і музикантів, поки не розіграв ролі Фауста й Мефістофеля в часи Гітлера й Сталіна. «Вертепні ляльки» роману – підтвердження того, що масова людина виявляється залученою до злочинів верховних вождів.

У ХХ столітті в літературних текстах місто набуває характеристик живого персонажа, стає своєрідною антропоморфною істотою, з якою мешканці вступають у тісний взаємозв'язок. Водночас урбаністичний центр – це живий мрець, з яким жартувати не випадає, а вірно йому служити дуже небезпечно. В. Фоменко доречно зауважує, що «не життя у місті, а співжиття з останнім на всіх рівнях фізичних та духовних потреб... стало для української літератури практично опанованою художньою нормою» [21, 115]. Таке місто-трікстер – завжди винуватець-ініціатор хаосу: в побуті, стосунках, планах. У розумінні індійських філософів хаос – це неможливість особистісної свідомості й відповідальності, за увяленнями мудреців Африки – мара, привид, ілюзія, нерухомість, заціпеніння, за українською міфологією, – болото, безодня [14, с. 25–28]. Ці ознаки у прямому чи переносному значенні притаманні містублудниці, в яку з колишніх міст-дів перетворюються великі урбаністичні центри на рідній корінному народові землі, яку незаконно привласнили чужинці-колонізатори. Тож таке місто може поставати тюрмою,

як Харків у романі Івана Багряного «Сад Гетсиманський», страшною візією катастрофи, як у романі Василя Барки «Рай». Зачинені храми остаточно втрачають свою святість, як втрачає межу здорового глузду й автор рукописної книги «Курс Іродознавства», ставши сексотом і провокатором у середовищі наукової інтелігенції. Місто-садист як породження держави-монстра провокує на вбивство вагітної дружини викладача інституту Вовкобліха. Воно ж плодить злочини на кожному кроці, не особливо дбаючи навіть про фальшиву міну пристойності: «Виникає відчуття, що людей повністю захопила якась величезна істота, задала їм життєвого тону, хоча через буденність життя це не одразу впадає в око» [24, с. 179]. Природні людські високі пориви, а водночас насущні ідеї часу, ціль життя як досягнення мрії при гнітючо-зниженій соціальній ролі закомплексованого й переляканого неофіта в урбаністичному центрі вступають у катастрофічні протиріччя. Рано чи пізно життєва драма такого персонажа або й героя закінчується повним фіаско, як це, приміром, сталося з героїнею першої частини роману І. Багряного «Буйний вітер» – «Маруся Богуславка» – свідомою українською акторкою-патріоткою, дочкою репресованого українського місцевого діяча Аталесею Дахно, яка в завершальному романі трилогії – «Огненне коло» – раптово постає перед читачами радянською танкісткою і гине під Бродами від рук Петра Стояна, який безмежно й щиро кохав цю дівчину, але опинився по той бік воєнних барикад у дивізії «СС Галичина». Середовище цинічного міста Москви й «обкатка» в байдужих до гостей-емігрантів європейських урбаністичних центрах радянської шпигунки Віри Ясної (колишньої подружки дитинства Якова Балаби – Полінки-байстрючка) як безжально-безстрашною радянською розвідниці перетворює цю жінку в типову фронтову хвойду й навіть свідому вбивцю свого коханого. Те, що Улас Самчук пробує штучно відкоригувати патову ситуацію: дивовижне уціління Балаби, раптове перетворення радянської амазонки в матір спільної з Яковом дочки і усиновлення його Уліянчика – настільки фальшивить, що нівечить авторський задум, і загалом нищить роман «Чого не гоїть огонь».

Урбаністична проза 20 – 50-х років ХХ ст. літератури української діаспори як важлива складова єдиного літературного українського процесу внесла новий струм у змаловання як питомо українського міста (Львів, Харків, Київ), так і у створення нового образу українця в урбанізованій Європі. Навіть якщо вважати українську урбаністичну діаспорну прозу експериментальним явищем, то про суттєві прориви й здобутки нашого красного письменства це явище свідчить однозначно.

ЛІТЕРАТУРА

- Багряний І. Маруся Богуславка / Іван Багряний // Багряний І. Буйний вітер. – Мюнхен: Україна, 1957. – С. 7 – 423.
- Багряний І. Огненне коло / Іван Багряний. – К.: Ватра, 1992. – 124 с.
- Багряний І. Розгром: повість-вертеп / Іван Багряний. – Ульм – Нью-Йорк: Прометей, 1948. – 125 с.
- Багряний І. Сад Гетсиманський / Іван Багряний. – К.: Дніпро, 1992. – 528 с.
- Барка В. Жовтий князь / Василь Барка // Самчук У. Марія, Барка В. Жовтий князь. – К.: Український центр духовної культури, 1997. – С. 133 – 383.
- Барка В. Рай / Василь Барка. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк: Свобода, 1953. – 309 с.
- Бютор М. Город как текст / М. Бютор // Роман как исследование. — М., 2000. — С. 157–164.
- Вебер М. Избранное. Образ общества.: Пер. с нем. / М. Вебер. — М.: Юрист, 1994. — 704 с.
- Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історії урбаністики / Я. В. Верменич // Український історичний журнал. — 2004. — №3. — С. 21 – 38.
- Голобородько Я. Ю. Художньо-естетична цивілізація Миколи Куліша: [монографія] / Я. Ю. Голобородько. — Херсон : Херсон, держ. пед. ін-т, 1997. — 314 с.
- Квіт С. Шлях до Кодні / Сергій Квіт // Літературна Україна. — 1997. — 21 серпня. — С. 5.
- Кремінська І. М. Опозиція «Місто – село» в поезії Миколи Куліша «Вічний бунт» / Інна Кремінська // Вісн. Харк. нац.

- ун-ту ім. В. Каразіна. Сер. : Філол. / [редкол. : Безхутрий Ю. М. (відп. ред.) та ін.]—2010.—№ 910.—Вип. 60, Ч. II.—С. 214—218.
13. Марков Б.В. Храм и рынок. Человек в пространстве культуры.—СПб: Алетейя, 1999.—304 с.
 14. Мелетинский Э. М. Культурный герой / Элеazar Мелетинский // Мифы народов мира: Энциклопедия. —М.: Советская энциклопедия, 1998. — С. 25—28.
 15. Осъмачка Т. План до двору / Тодось Осъмачка // Осъмачка Т. Старший боярин. План до двору. — К.: Український письменник, 1998. — С. 100—239.
 16. Осъмачка Т. Ротонда душоубців / Тодось Осъмачка. — Торонто: [Б. в.], 1956. — 365 с.
 17. Поліщук О. Ментальна опозиція „Місто/Село” в українській прозі кінця ХХ ст. / Олена Поліщук // Вісник Львівського університету. — Сер.: Філол. — 2007. — Вип. 39, Ч. 2. — С. 237—243.
 18. Самчук У. Марія / Улас Самчук // Самчук У. Марія, Барка В. Жовтий князь. — К.: Український центр духовної культури, 1997. — С. 3—131.
 19. Самчук У. На твердій землі / Улас Самчук. — Торонто: [Б. в.], 1966. — 390 с.
 20. Самчук У. Чого не гоїть огонь / Улас Самчук. — К.: Український письменник, 1994. — 234 с.
 21. Фоменко В. Г. Тема міста в українському художньому мисленні / В. Г. Фоменко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. — 2011. — № 17 (228). — С. 110—118.
 22. Хренов Н.А. Урбанизационные аспекты перехода в истории культуры // Город в процессах исторических переходов. Теоретические аспекты и социокультурные характеристики. — М.: Наука, 2001. — С. 343—380.
 23. Чернявская Ю. В. Трикстер, или путешествие в хаос / Ю. В. Чернявская // Человек. — 2004. — № 4. — С. 37—52.
 24. Чумак О.В. Опозиція місто / село в романі Теодозії Зарівної “Полювання на птахів небесних” / О. Чумак // Актуальні проблеми слов'янської філології. — 2010. — Випуск ХХІІІ, Ч. 3. — С. 176—182.
 25. Шпенглер О. Закат Европы: Города и народы. Исторические псевдоморфозы / Освальд Шпенглер // Самосознание культуры и искусства XX века / отв. ред. и сост. Р. Гальцева. — М.: Университетская книга; СПб.: Культурная инициатива, 2000. — С. 25—58.
 26. Юнг К. Архетип і позасвідоме / Карл Густав Юнг; пер. з нім. — К.: Український письменник, 2014. — 400 с. — (Світло світогляд).
 27. Ярмоленко Н. М. Концепція чужого як непізаного в українському фольклорі // Вісник Черкаського університету.—Випуск 31.—Серія «Філологічні науки».—Черкаси, 2002.—С. 191—203.

REFERTNCES

1. Bahrianyi I. Marusia Bohuslavka. In: Bahrianyi I. Buinyi viter. Miunkhen, Ukraina, 1957, 7—423 p.
2. Bahrianyi I. Rozghrom: povist-vertep. Ulm, New York, Prometei, 1948.
3. Bahrianyi I. Rozghrom: povist-vertep / Ivan Bahrianyi. — Ulm, New York, Prometei, 1948. — 125 p.
4. Bahrianyi I. Sad Hetsymanskyi/ Ivan Bahrianyi. — K.: Dnipro, 1992. — 528 p.
5. Barka V. Rai/Vasyl Barka.—Jersey-City—New York: Svoboda, 1953.
6. Barka V. Paradise / Vasyl Barka. — Jersey-City — New York: Svoboda, 1953. — 309 p.
7. Biutor M. City as text / M. Biutor // Novel as research. — M., 2000. — P. 157—164.
8. Veber M. Selected. Image of society: Translation from German / M. Veber. — M.: Lawyer, 1994. — 704 p.
9. Vermenych Ya. V. Theoretical and methodological problems of urbanity history / Ya. V. Vermenych // Ukrainian Historical Journal. — 2004. — №3. — P. 21—38.
10. Holoborod'ko Ya. Yu. Fiction and aesthetic civilization of Mykola Kulish: [monograph] / Ya. Yu. Holoborod'ko. — Kherson: Kherson. state. ped. inst, 1997. — 314 p.
11. Kvit S. Way to Kodni / Serhii Kvit // Literaturna Ukraine. — 1997. — 21 August. — P. 5.
12. Kreminska I.M. Opposition “City-Village” in the Mykola Kulish’s play “Eternal Mutiny” / Inna Kremins'ka // Visn. Kharkiv national university named after V. Karasin. Ser: Philology. / [redcol.: Bezkhutryi Yu.M. (vidp. red.) and others.] — 2010. — № 910. — Issue. 60, P. II. — P. 214—218.
13. Markov B.V. Church and market. Human being in the space of culture.—CPb: AleteyaA, 1999.—304 p.
14. Meletynskiy E. M. Cultural hero / Eleazar Meletynskiy // Myths of world nations: Encyclopedia. —M.: Soviet, encyclopedia, 1998. — P. 25—28.
15. Osmachka T. Plan for the yard / Todos' Os'machka // Seniour boyarny for the yard.—K.: Ukrainian writer, 1998.—P. 100—239.
16. Osmachka T. Rotonda dushohubtsiv / Todos' Os'machka. — Toronto, 1956. — 365 p.
17. Polischuk O. Mental Opposition „City/Village” in Ukrainian prose at the end of XX c. / Olena Polischuk // Visnyk of Lviv University. — Ser.: Philol. — 2007. — Issue 39, P. 2. — P. 237—243.
18. Samchuk U. Maria / Ulas Samchuk // Samchuk U. Maria. Barka V. Yellow kniaz'. — K.: Ukrainian center of spiritual culture, 1997. — P. 3—131.
19. Samchuk U. On the solid ground / Ulas Samchuk. — Toronto: [B.v.], 1966. — 390 p.
20. Samchuk U. Why does the fire not cure / Ulas Samchuk. — K.: Ukrainian writer, 1994. — 234 p.
21. Fomenko V.H. Theme of city in Ukrainian artistic thinking / V. H. Fomenko // Visnyk LNU named after Taras Shevchenko. — 2011. — № 17 (228). — P. 110—118.
22. Khrenov N.A. Urban transition aspects in the history of culture // City in the processes of historical transitions. Theoretical aspects and social, cultural features. — M.: Science, 2001. — P. 343—380.
23. Cherniavskaya Yu.V. Trickster, or the travel into chaos / Yu. V. Cherniavskaya // Chelovek. — 2004. — № 4. — P. 37—52.
24. Chumak O.V. Opposition city/village in the novel “hunting on heavenly birds” by Teodozia Zarivna/O. V. Chumak//Actual problems of Slavic philology. — 2010. — Issue XXIII, P. 3.—P.176—182.
25. Shpengler O. Decline of Europe: Cities and nationa. Historical pseudomorphosis / Osvald Shpengler // Self-comprehension of culture and art of XX c. / vid. red. and sost. R. Gal'tseva. — M.: University book; SPb.: Cultural initiative, 2000. — P. 25—58.
26. Jung K. Archetype and underconscious / Carl Gustav Jung; translation from German. — K.: Ukrainian writer, 2014. — 400 p. — (Light of outlooks).
27. Yarmolenko N. M. Conception of extraneous as the unknown in Ukrainian Folklore // Visnyk of Cherkasy University. — Issue 31. — The series “Philology”. — Cherkasy, 2002. — P. 191—203.

Mythema, mythologema and the frame of a city in the literature of Ukrainian Diaspora during 20th-50th years

O. V. Slon'ovska

Abstract. The research is dedicated to the varieties of a city and its characters according to the myth's laws in the prose texts in the literature of Ukrainian Diaspora. Real national cities such as saint Kyiv, eternal Jerusalem are considered as cities-virgoes. Modern urban centers is going to look like cities-harlots or cities-tricksters. Ukrainian immigrants appear as participants of author's and life survival experiments in the twentieth century on diaspora prose pages.

Keywords: *mythema, mythologema, frame, city-trickster, opposition combination “City/Village”.*

Мифема, мифологема и фрейм города в литературе украинской диаспоры 20 – 50-х годов ХХ ст.

O. B. Слоневская

Аннотация. Исследование посвящено разновидностям города и анализу соответственно законам мифа его героев в прозе литературы украинской диаспоры. Извечно национальный город (святой Киев, вечный Ерусалим) являются городами-девами. Новейшие урбанистические центры набирают подобия городов-блудниц или городов-трикстеров. Украинские эмигранты на страницах диаспорной прозы являются участниками авторских и жизненных экспериментов выживания в ХХ в.

Ключевые слова: *мифема, мифологема, фрейм, город-трикстер, оппозиционная пара «Город/Село».*